

”Mä ammun teidät kaikki”
– Kokemuksia lukion
dramaturgian kursseilta

Äidinkielen opettajien liiton talvipäivät 19.1.2014

Marja Kangas

Teatterin pt. tuntiopettaja, Turun klassillinen lukio

Me ollaan teinejä

Me ollaan niitä, jotka notkuu kaupungilla vähissä
vaatteissa

Me ollaan huonostikäyttäytyviä, äänekkäitä,
epäkohteliaita, rikollisia

Meille vittu ei ole sana vaan välimerkki

Me ollaan syrjäytyneitä, kilahtaneita, unohdettuja

Me ollaan masentuneita itsemurhakandidaatteja

Me ollaan tämän maan tulevaisuus

(Haistattelunäytelmä eli rakas paska maailma -esityksen ensimmäisestä
kohtauksesta, kirj. Hanna Vähäniemi & lukiolaisten työryhmä 2012)

Dramaturgia?

- Minkä tahansa materiaalin järjestämistä esitykseksi
- Käsikirjoittamista ja rakenteen pohdintaa
- Alfred Hitchcock: ”Draama on elämää, josta on leikattu pois tylsät kohdat”
- Aristotelisessa dramaturgiassa keskeistä on jännite, konflikti ja muutos.

Dialogi?

- Dialogi esittää elävää puhetta – tärkeää on se, mitä jätetään sanomatta (=alateksti).
- *Esimerkkitehtävä: Kirjoita dialogi, jossa on kaksi henkilöä ja konflikti. Valitse aloitusrepliikiksi jompikumpi:*
  - *Sinäkö tämän teit?*
  - *Missä olet ollut?*
- Aluksi kirjoitetaan aluksi määrää, ei laatua. Ideointi ja editointi ovat kirjoittamisen erillisiä vaiheita.

Tapa tai ainakin vaienna sisäinen poliisisi...

Esimerkkitehtäviä:

- *Deitti-ilmoitus*
  - *Aikaa 3 min: kirjoita deitti-ilmoitus.*
  - *Muodostetaan ilmoitusten hahmoista parit*
  - *Kirjoita parin kanssa kohtaaus, jossa nämä hahmot ovat eka treffeillä/erotilanteessa. Kirjoita parin kanssa repliikit vuorotellen, aikaa 3 min.*
  - *Luetaan kohtaukset ääneen.*

- Kirjoita 7 repliikin mittainen kohtaaminen, jossa käytät vain seuraavia elementtejä:
  - Henkilöt A ja B
  - Replikkejä: Kyllä / Ei.
  - Kerran parenteesia: (tauko)
  - Väli-merkkejä: , . ? !
  - Luetaan ääneen ja pohditaan, mistä tilanteesta on kyse A:n ja B:n välillä

Taiteilijaksi kasvaminen on havainnoijaksi kasvamista.

- Teatterintekijä havainnoi ihmisten toimintaa.
- Fiktiivisen draaman lähtökohta on henkilökohtainen havainto maailmasta.
- *Esimerkkitehtävä: tee havaintoja ihmisten toiminnasta tuntemattomia ihmisiä tarkkailemalla / omassa perheessä.*
  - *Mitä toimintaa havaitsit?*
  - *Mikä kiinnosti sinua?*
  - *Miten ihmiset toimivat tilanteessa?*
  - *Millaisen kohtauksen havainnosta voisi kirjoittaa?*

”Saanko kirjoittaa ihan mistä tahansa?”

- Jouko Turkka: ”Vain siitä, mikä pelottaa, pitää kirjoittaa”
  - Esim. Pasi Lampelan näytelmä *Meidän poika*
- Se, mikä on ajallisesti lähellä, voi olla liian kipeää.
- Usein henkilökohtaisen kokemuksen täytyy antaa kompostoitua, jotta tilannetta voidaan tutkia 360 astetta.
- Tekstin tulkitseminen on lukijan/katsojan tehtävä.
- Draama on vastakohtien taidetta.

Ensimmäinen kohtaustyöryhmä Omenan kirjoittamasta käsikirjoituksesta
Kulissikarnevaali, 2013

OPO:

Heipä hei ja tosi kiva että pääsit tulemaan! Me pidetään näitä kehityskeskusteluja kaikkien yläastelaisten kanssa ja on todella tärkeää, että saadaan sellainen kosketuspinta kaikkiin oppilaisiin. Mitäs meille kuuluu tänään?

LAPSITÄHTI:

Vituttaa. Mä ammun teidät kaikki.

OPO:

Okei, sehän on mahtavaa! Hienoa nähdä näin hyvinvoivia nuoria. Puhutaanpa nyt tästä sinun opiskelustasi. Sinulla kun tuo musiikkiharrastus taitaa viedä aika paljon aikaa koulujutuilta?

LAPSITÄHTI:

Kyrpä.

OPO:

Mitäs mieltä sinä nyt itse olet, olisiko meillä syytä huolestua?

LAPSITÄHTI:

Kyrpä kyrpä dick dick dick. Vitusti vaan.

OPO:

Teidän nuorten kanssa on välillä niin vaikea puhua, kun teistä tuntuu, että me aikuiset eletään jossain aivan toisessa maailmassa. Mutta minulla on nyt sellainen tunne, että sinä ja minä ollaan ihan just pääsemässä samalle aaltopituudelle. Vai miten sinä koet tämän?

LAPSITÄHTI:

Vittusaatana kuuskuuskuus. Niin että ihan vaan hail Satan!

OPO:

Niin niin, ihan mukavaahan meillä on tässä yhdessä.

LAPSITÄHTI:

Perseestä.

OPO:

Jutellaan tällä tavalla rennossa hengessä, täysin samalla sivulla.

LAPSITÄHTI:

Saatana kyrpä. Vittu perkele.

OPO:

Niin, mehän olemme kaikki niin suunnattoman ylpeitä sinusta. Onko sinulla muita suunnitelmia tulevaisuuden varalle? Mille alalle ajattelit suunnata?

LAPSITÄHTI:

Huoraamaan. Kyrpä.

OPO:

Niin olet taitava ja fiksukin vielä! Otatko keksin?

LAPSITÄHTI:

Joo. (Otaa opon tarjoaman keksin, mutta ei syö sitä.)

OPO:

Maistuuko hyvältä?

LAPSITÄHTI:

(Ei maista keksiä, pitelee sitä vain kädessään) Joo.

OPO:

Kyllä sinä olet ihan hyvä poika.

7 muistutusta taideopettajalle:

1. Järjestä riittävästi aikaa –henkilökohtainen suhde tarvitsee aikaa kehittyäkseen, ja luovuus elää joutilaisuudesta.
2. Tutustu itseesi vaikeuksissa.
3. Pidä yllä omaa (taiteellista) oppimisprosessia.
4. Kuuntele – älä tyrmää vaan kannusta ja kehitä.
5. Anna rehellistä palautetta toiminnasta (ei tekijän luonteenpiirteistä).
6. Tärkeintä ei ole lopputulos, vaan prosessi.
7. Uskalla nauraa itsellesi.

Kirjallisuutta:

- Aristoteles: *Runousoppi*
- Natalie Goldberg: *Luihin ja ytimiin. Kirja kirjoittajalle*
- Juha T. Hakala: *Luova laiskuus. Anna ideoille siivet*
- Pasi Lampela: *Meidän poika*
- Simo Routarinne: *Improvisoi!*
- Noodi: <http://oppimateriaali.wikidot.com/>
- Taiteen opettamisesta mm. <http://www.taikopeda.fi/>